

Oudewand 4-6

Zutphen

Introductie

objectgegevens

Adres: Oudewand 4-6

Postcode: 7201LL Zutphen

XY coördinaten: 210.417, 461.910

Status: Rijksmonument

Onderzoek: bouwhistorische verkenning met waardestelling

Functie: winkel/werkplaats met bovenwoning

aanleiding

Op dit moment maakt de eigenaar van de panden Turfstraat 32 / Oudewand 2, Oudewand 4-6 en Oudewand 8-10 plannen voor de verbouwing/herbestemming van de ruimten boven de winkel op de begane grond. Vanwege de monumentenstatus van deze panden en de ligging binnen het beschermde stadsgezicht is aan ARCX de opdracht gegeven om een bouwhistorische verkenning met waardestelling uit te voeren. Het bouwhistorisch onderzoek geeft inzicht in de hoofdlijnen van de bouwgeschiedenis, de bewaard gebleven historische structuur en de aanwezige cultuurhistorische waarden. Aan de hand van de resultaten kan bepaald worden waar ruimte is voor nieuwe ontwikkelingen en welke cultuurhistorische waarden bij toekomstige veranderingen in het geding kunnen zijn.

Overzicht van de voorgevel van Oudewand 4-6.

plan van onderzoek

Het onderzoek was opgebouwd uit een aantal onderdelen. Allereerst werden de aanwezige gegevens in de literatuur, het Kadaster en het Erfgoedcentrum Zutphen geïnterpreteerd. In de verschillende digitale beeldbanken is gezocht naar historische afbeeldingen, foto's en (kadastrale) kaarten. (Voor de bewonings- en eigendomsgeschiedenis van de huizen voor 1832 werd het zogenaamde historische Kadaster in het Erfgoed Centrum Zutphen geraadpleegd via de verpondingsnummers. Archief 0361, inventarisnummer 002. De bewonings en eigendomsgeschiedenis na 1832 is hoofdzakelijk ontleend aan gegevens vastgelegd in het Kadaster, met name de leggers.)

Vervolgens zijn de panden op locatie onderzocht, waarbij op grond van zichtbare bouwsporen en in combinatie met de aangetroffen archiefgegevens, de belangrijkste veranderingen en verbouwingen gedocumenteerd zijn. De locatie is bezocht op donderdag 5 oktober 2023 en op 24 januari 2024.

In tweede instantie is door de opdrachtgever op een aantal plaatsen de recente betimmering en afwerking verwijderd. Desondanks gaat in de huidige situatie nog informatie schuil achter betimmeringen en moet noodgedwongen in de bouwfasering en de waardering een aantal onderdelen onbenoemd blijven. Waar mogelijk is hiervan in de rapportage een verwachtingswaarde benoemd.

Het onderzoek werd uitgevoerd conform de *Richtlijnen Bouwhistorisch Onderzoek* van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, SBN, VNG, Atelier Rijksbouwmeester en RGD dd april 2009.

Wat betreft de huisnummering worden in deze rapportage de historische nummers aangehouden, in de huidige situatie is de toegang van de bovenwoning van Turfstraat 32/Oudewand 2 ondergebracht in het achterliggende huis Oudewand 4-6.

digitale rapportage

De onderzoeksresultaten zijn vastgelegd en aangeleverd via de website TIJDBEELD. Op www.tijdbeeld.com zijn alle gegevens per huisnummer (in drie rapportages) chronologisch geordend en digitaal gepresenteerd in opeenvolgende vensters in een tijdlijn en voorzien van een waardering. De directe link naar de rapportage is: <https://www.tijdbeeld.com/project/oudewand-4-6>

De rapportage blijft voor onbepaalde tijd via de website ontsloten. Hoewel via de website (downloads) een PDF-versie van het rapport gegenereerd kan worden, is dit hoofdzakelijk bedoeld als archieffunctie. Tekst en afbeeldingen zijn optimaal te bekijken via bovenstaande link.

situatie

De panden Turfstraat 32 / Oudewand 2 en Oudewand 4-10 maken deel uit van het bouwblok dat begrensd wordt door de Turfstraat, Oudewand, Lombardsteeg en Beukerstraat. Het onderzochte huizencomplex bestaat uit het hoekhuis op de hoek van de Turfstraat en de Oudewand en de twee aangrenzende panden aan de Oudewand.

In oorsprong bestaat het complex uit drie historische casco's aan de straatzijde. In de huidige situatie zijn deze panden op de begane grond met grote doorbraken in de bouwmuren met elkaar verbonden. De begane grond is aan de achterzijde uitgebreid door het binnenterrein te bebouwen en binnenplaatsen te overkappen.

Aan de achterzijde kon men oorspronkelijk tussen de Oudewand en de Beukerstraat een relatief open ruimte aantreffen. Het grootste deel van deze binnenruimte werd in de loop van de negentiende- en twintigste eeuw overbouwd.

beschrijving

Oudewand 4-6 is een ondiep onderkelderd pand, gebouwd op een trapeziumvormige plattegrond met twee bouwlagen onder een zadeldak en een aanbouw onder een plat dak van twee bouwlagen aan de achterzijde. De voor-, en achtergevel zijn gepleisterd. Het huis is op de begane grond verbonden met Turfstraat 32 en Oudewand 8-10 en op de verdieping met Turfstraat 32.

Voor een overzicht van de huidige situatie wordt verwezen naar de opmetingsplattegronden van StudioSpacious nr. 082-SO-100/101 dd 27-09-2023. Deze tekeningen zijn via de knop 'Downloads' te raadplegen.

Afbeelding 1 van 3

Situering van Oudewand 4-6 op de topografische ondergrond. (BAGviewer)

Afbeelding 2 van 3

Situatie aan de achterzijde van Oudewand 4-6.

Afbeelding 3 van 3

Overzicht van de voorgevel van Oudewand 4-6.

Tijdlijn

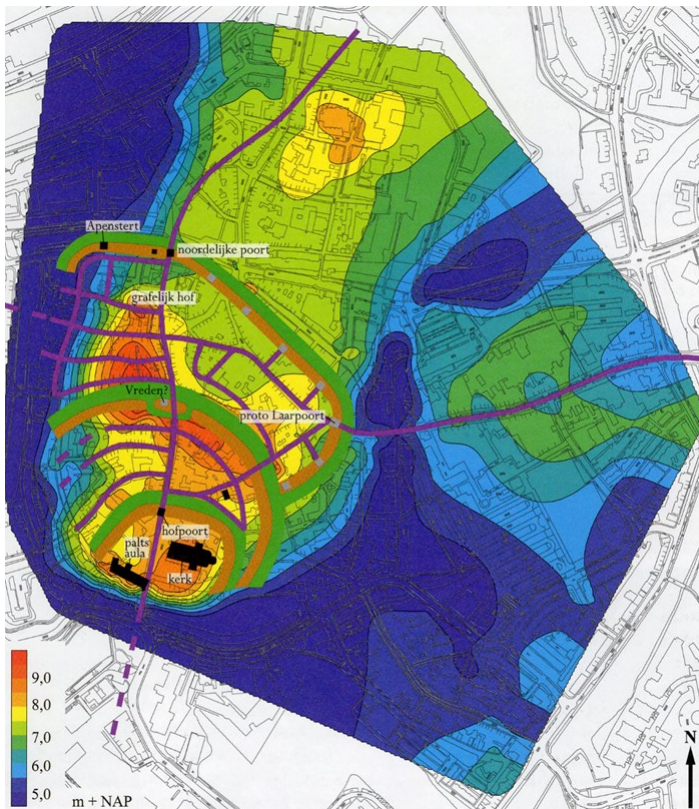
Middeleeuwse bebouwing

Oudewand 4-6 wordt in 1684 voor het eerst in het historisch kadaster van het Erfgoed Centrum Zutphen genoemd met als beschrijving 'schuur met afdakje en halve pomp'. *Lees meer...*

wandkwartier

In de twaalfde eeuw werd Zutphen een bloeiende handelsplaats, die aan het eind van deze eeuw van graaf Otto I van Gelre en Zutphen stadsrechten kreeg. De stad groeide in deze periode buiten de grenzen van de oorspronkelijke ringwalburg. Ten noorden van de burg ontstond tussen de IJssel en de Berkel in het gebied van de huidige Beukerstraat/Barlheze een nederzetting van kooplieden met een eigen verdedigingswal met tufstenen poorten en torens. De huidige straatnaam Oudewand verwijst nog naar het tracé van deze vroege stadsverdediging.

De Lange en de Korte Hofstraat verbonden de oude palts aan het 's Gravenhof met een nieuw hof van de Gelderse Graaf ter plaatse van het latere Broederenklooster. De Korte Hofstraat liep dus aanvankelijk recht naar het noorden en vormde zo de uitvalsweg in die richting. Bij een grote stadsbrand die dit gebied in 1284 teisterde ging dit hof mogelijk verloren. In 1293 heeft Margaretha van Vlaanderen, de tweede echtgenote van de graaf van Gelre en Zutphen het terrein met een gebouw geschonken aan de Dominicanen die hier vervolgens een klooster bouwden.

De versterkingen van Zutphen ten tijde van de stadsrechtverlening geprojecteerd op de paleo-reliefkaart en de Grootschalige Basiskaart. In paars het gereconstrueerde stratenpatroon. (Historische atlas van Zutphen)

In de dertiende eeuw werden de twee nieuwe wijken (het Barlhezekwartier en het Wandkwartier) aan de stad toegevoegd. Men verlegde de Berkel en langs de noordzijde werd begonnen met de bouw van een bakstenen stadsmuur. De Korte Hofstraat werd naar het oosten afgebogen en zo ontstond in het begin van de dertiende eeuw de Turfstraat. De oorspronkelijke gracht en omwalling van de ringwalburg waren eerder al gedempt en geslecht en zo realiseerde men een langgerekte markt die al vlug bebouwd raakte met grote koopmanshuizen.

De veertiende eeuw was voor Zutphen een Gouden Eeuw. De stad profiteerde van haar gunstige ligging en goede verbindingen over de Rijn en de IJssel. Zij speelde een belangrijke rol in de vrachtvaart en de (internationale) Rijnhandel met contacten tot ver in Engeland, Scandinavië en Baltische streken.

De straten van de oude stad werden in deze periode bebouwd met aaneengesloten rijen bakstenen huizen. Deze huizen vormen tot op heden nog het 'kernbestand' van de bebouwing binnen de middeleeuwse omwalling.

Maquette van Zutphen aan het einde van de twaalfde eeuw. Op de voorgrond de twaalfde-eeuwse stad binnen een omwalling met tufsteen torens.(Maquette Constant Willems)

laat-middeleeuwse oorsprong

Oudewand 4-6 wordt in 1684 voor het eerst in het historisch kadaster van het Erfgoed Centrum Zutphen genoemd met als beschrijving 'schuur met afdakje en halve pomp'. In het begin van de achttiende eeuw was de schuur als stal in gebruik bij logement 's-Hertogenbosch. Het huis met die naam lag aan de andere zijde van de Turfstraat aan de Molenbeek naast de brug naar de Nieuwstad.

De de laat-middeleeuwse oorsprong van dit pand is door latere verbouwingen nu nog maar beperkt herkenbaar. De rechter helft van de plattegrond is onderkelderd. Deze smalle kelder is zeer waarschijnlijk later voorzien van een vrij strak gemetseld gewelf dat mogelijk uit de achttiende of negentiende eeuw dateert. Hoewel het metselwerk van de keldermuren niet waargenomen kon worden is de kelder zelf mogelijk ouder. Daar wijst de vloer op die afgewerkt is met rode ceramische tegels, die sterk beschadigd zijn en aangevuld en gerepareerd werden met afwijkende tegels.

Afbeelding 1 van 2

Uitsnede van de stadsplattegrond van Zutphen uit 1649. De rode pijl wijst de locatie van het hoekhuis aan de Turfstraat en de Oudewand aan. (Blaeu, Erfgoedcentrum Zutphen)

Afbeelding 2 van 2

Overzicht van de kelder onder Oudewand 4-6, gezien richting de achtergevel.

Op de begane grond bleef in de winkelruimte een deel van de achtergevel bewaard, opgetrokken in een rommelig metselverband voornamelijk bestaand uit koppen. De resterende delen van de voor- en achtergevel en ook de beide bouwmuren waren niet in het zicht. Op zolderniveau is wel te zien dat het huis aan de linker zijde tegen de buitenzijde van een lager huis met een topgevel met vlechtingen aangebouwd werd.

Van de kapconstructie is alleen het onderste deel in het zicht. Deze bestaat uit twee dekbalkgebinten met kromme stijlen. De stijlen en de korbelen zijn van eikenhout, de dekbalken van naaldhout. Er zijn geen telmerken waargenomen, de onregelmatige verbindingen en de afwijkende houtsoort van de dekbalken wijzen er mogelijk op dat op enig moment de stijlen ingekort werden. Hergebruik kan dus zeker niet uitgesloten worden.

Via een klein kijkgat is te zien dat het bovenste deel van de kapconstructie bestaat uit rondhouten daksporen.

Afbeelding 1 van 4

Rechts de op de begane grond bewaard gebleven voormalige achtergevel die opgetrokken is in een rommelig metselverband dat voornamelijk uit koppen bestaat.

Afbeelding 2 van 4

Overzicht van de begane grond van Oudewand 4-6. Rechts de deels bewaard gebleven voormalige achtergevel.

Afbeelding 3 van 4

In geel is de met vlechtingen afgezette gevellijn van een lager huis gemarkeerd.

Afbeelding 4 van 4

Het onderste deel van de kapconstructie die bestaat uit twee dekbalkgebinten met kromme stijlen.

Verbouwing 1850

Rond 1850 werd het pand aan Oudewand 4-6 ingrijpend verbouwd waarbij een winkel met werkplaats en bovenwoning gerealiseerd werd. *Lees meer...*

1850 verbouwing tot woning

In 1832 staat in het kadaster Jacob Holtman als eigenaar vermeld. Via Derk ten Bosch verkreeg in 1848 timmerman Andries Nijveldt 1/4 van het pand in bezit. In de jaren daarna kwam de rest ook in zijn eigendom. Nijveldt was actief in de aan- en verkoop van onroerend goed en voerde deze werkzaamheden zeer waarschijnlijk uit in combinatie met de verbouw en nieuwbouw van panden. In 1863 verkocht hij Oudewand 4-6 aan zangmeester Johannes Antonius Vruchtman.

Het pand werd destijds omschreven als huis en erf, terwijl het in de periode daarvoor nog als stal en erf vermeld werd. Het is zeer aannemelijk dat in de tussenliggende periode door een ingrijpende verbouwing de stal tot een woning getransformeerd werd. Daarbij breidde Nijveldt het huis op de verdieping tegen de achtergevel uit met een woonvertrek. Deze kamer werd boven de bestaande keuken op de begane grond gebouwd die in bezit was van de buurman, slager G.J. Meerstadt. Waarschijnlijk kreeg de uitbouw oorspronkelijk een kapje, dat later vervangen werd door een plat dak.

Het plan van Nijveldt bestond in hoofdopzet uit de realisatie van een winkel of werkplaats met bovenwoning. Bij deze verbouwing kreeg het huis zijn huidige omvang met boven een kelder twee bouwlagen en een zolder met een dwarsgeplaatst zadeldak.

EIGENAAR		Lokaal		Dankbaar		Lokaal		ART. 1533											
VRECHTOERVEN		Lokaal		Lokaal		Lokaal		Lokaal											
REGT VAN METAL		Lokaal		Lokaal		Lokaal		Lokaal											
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
1	15594	Lokaal	Lokaal	10							12.53.			Lokaal	10				

Kadastrale legger van Andries Nijveldt. (Kadaster)

exterieur

Op de begane grond kreeg de voorgevel een indeling met twee deuren en twee vensters. Er zijn geen aanwijzingen dat de kozijnen van de deuren later veranderd werden en ook de profileringen van de stuclijsten rondom de gevelopeningen zijn gelijk. De huidige gevelindeling dateert dus in hoofdopzet uit het midden van de negentiende eeuw.

Van de rechter toegang, die nu naar de bovenwoning leidt, werden het bovenlicht, het kalf en de deur later een keer vervangen. Dit moet al voor 1963 plaatsgevonden hebben. Op een foto uit dat jaar staat de huidige situatie al weergegeven.

De linker toegang, die in de huidige situatie vastgezet is, was in 1963 voorzien van een naar binnen draaiende glasdeur met een roedeverdeling die correspondeerde met die van de flankerende vensters. De deur was aan de buitenzijde afgewerkt met dun plaatmateriaal. Aan de bovenzijde vormde de onderzijde van het bovenlicht de aanslag van de deur, er was dus geen kalf aangebracht. De huidige deur en kalf dateren waarschijnlijk uit 1988.

De zesruits schuifvensters op de begane grond zijn voorzien van een brede middenstijl met een kraal. Deze zogenaamde empire-vensters waren vooral in de eerste helft van de negentiende eeuw populair. De brede middenstijl vormde een verwijzing naar de in Frankrijk omstreeks de eeuwwisseling geïntroduceerde fenêtres a terre, verdiepinghoge vensters met dubbele draaiende ramen. De vensters op de verdieping waren ongetwijfeld oorspronkelijk op dezelfde wijze uitgevoerd. Op genoemde foto uit 1963 is te zien dat destijds van de onderramen de roedeverdeling niet meer aanwezig was. Recentelijk zijn de onderramen vernieuwd met de oorspronkelijke roedeverdeling en brede middenstijl.

De gevel wordt afgesloten met een eenvoudige bakgoot boven een gepleisterd fries. Getwijfeld kan worden of deze goot tot de oorspronkelijke opzet behoorde. Aannemelijk is dat de oorspronkelijke goot voorzien was van een kroonlijst.

Tegen het voorste en het achterste dakschild staan eenvoudige dakkapellen met een zadeldakje die zowel tot de oorspronkelijke opzet behoord kunnen hebben als later toegevoegd kunnen zijn. Opvallend is wel dat de flieringen van de kapconstructie ter plaatse van de kapellen gewoon doorlopen en daarmee het gebruik wel beperken.

Van de achtergevel is alleen het linker deel vanaf de verdiepingsvloer in het zicht. Ter plaatse van de huidige keuken is een empire-schuifvenster in de gevel geplaatst met links daarvan een rond venster met een kruisroede. Het ronde venster werd in de huidige situatie aan de binnenzijde in de keuken afgedekt door een rij bovenkastjes. Deze kastjes zijn in het kader van dit onderzoek verwijderd waarbij ook aan de binnenzijde de omtrek van dit venster in het zicht kwam. Dit ongeveer halverwege de verdiepingshoogte geplaatste venster, zorgde waarschijnlijk oorspronkelijk voor daglicht op een tegen de achtergevel geplaatste trap. In de zolderborstwering is aan de linker zijde een laag venster met dubbele draairamen geplaatst.

Afbeelding 1 van 3

Overzicht van de voorgevel van Oudewand 4-6 in 1963. (RCE Beeldbank)

Afbeelding 2 van 3

Eén van de dakkapellen met een zadeldakje die zowel tot de oorspronkelijke opzet behoord kunnen hebben als later toegevoegd kunnen zijn.

Afbeelding 3 van 3

Het ronde venster dat aan de binnenzijde afgedekt was met keukenkastjes.

constructie

Het metselwerk van de voorgevel is alleen op zolderniveau aan de binnenzijde waarneembaar. Het lijkt om ouder metselwerk of hergebruikte bakstenen van een redelijk groot formaat te gaan. Mogelijk gaat het om bewaard gebleven delen van een oudere gevel, maar waarschijnlijker is dat bij de bouw stenen hergebruikt werden.

De balklagen van de verdiepings- en de zoldervloer zijn nergens volledig in het zicht. Van de zoldervloer is waarneembaar dat deze opgebouwd is uit een evenwijdig aan de voorgevel lopende enkelvoudige balklaag. Aan de voorzijde is over de dekbalken van de gebinten een enkelvoudige vlieringvloer aangebracht, uitgevoerd met lichte balkjes met aan de onderzijde een vellingkant. Tussen de gebinten werd deze vloer waarschijnlijk tegelijk met het plaatsen van een dakkapel verwijderd. Aan de achterzijde is de vlieringvloer ruim een halve meter hoger aangebracht. De balken hiervan zijn aan de onderzijde gedecoreerd met een kwartrond profiel.

Gedeelte van de zoldervloer waarvan de enkelvoudige balklaag evenwijdig aan de voorgevel loopt.

interieur

Vanwege een latere verbouwing bleef de oorspronkelijke indeling, afwerking en decoratie die rond 1850 tot stand kwam maar gedeeltelijk bewaard. De aan de achterzijde op de verdieping uitgebouwde kamer bleef het gaafst bewaard. Deze kamer vormt met het aangrenzende vertrek een kamer-en-suite. De twee vertrekken zijn afgescheiden met ter plaatse van de achtergevel geplaatste dubbele verdiepinghoge glasdeuren. De boven de keuken van de burensituatie is voorzien van een uit de bouwtijd daterende schouw, geflankeerd door een inbouwkast die afgesloten wordt met twee hergebruikte achttiende-eeuwse deuren.

Bij de verbouwing in het midden van de negentiende eeuw kregen de vertrekken aan de voorzijde op de verdieping houten plafonds. Deze plafonds bleven voor een groot deel bewaard en uit de aftekening daarop van randlijsten en onderbrekingen door verdwenen wanden kan de oorspronkelijke indeling afgeleid worden. Die bestond uit de huidige vertrekken aan de voorzijde en een vertrek aan de achterzijde, gescheiden door een kastenwand. De huidige gang werd later gerealiseerd. Ten behoeve van de huidige trap is in de zolderbalklaag een raveling aangebracht, die doorloopt tot aan de achtergevel. In deze zone ontbreekt de houten plafonduafwerking, mogelijk omdat de oorspronkelijke trap ook al in deze zone stond.

De vensters van de voorgevel zijn op de verdieping voorzien van vensterbanken met eenvoudige panelen. In het linker woonvertrek aan de voorzijde bleef een negentiende-eeuwse marmeren schouw bewaard.

De zolderverdieping had links achter een vertrek met houten wanden. Deze wanden bleven met enkele oorspronkelijke deuren bewaard.

Het onderste deel van de verdiepingstrap is voorzien van een laat achttiende-eeuws klauwstuk en heeft bolle treden. Het gaat zeer waarschijnlijk om een hergebruikte trap die op enig moment op de huidige plaats gezet werd. De trapopgang loopt voor een klein deel door het vertrek rechts aan de voorzijde. Om het trapgat hier af te sluiten en te maskeren werd in de hoek van het vertrek een kwartronde kast gemaakt. De vloer van de hal op de begane grond kreeg een gecementeerde afwerklaag met daarin een tegelpatroon van met dodekop gekleurde tegels en smalle lichtere voegen.

Afbeelding 1 van 13

De verdiepinghoge glasdeuren die toegang geven tot de op de verdieping uitgebouwde kamer.

Afbeelding 2 van 13

De vensters in de achtergevel van de uitgebouwde kamer op de verdieping.

Afbeelding 3 van 13

Enkelvoudige balklaag opgebouwd van sloopbalken van het platte dak boven de aangebouwde kamer.

Afbeelding 4 van 13

De boven de keuken van de burensituatie is voorzien van een uit de bouwperiode daterende schouw, geflankeerd door een inbouwkast die afgesloten wordt met twee hergebruikte achttiende-eeuwse deuren.

Afbeelding 5 van 13

Overzicht van de rechter kamer aan de voorzijde van het pand.

Afbeelding 6 van 13

Overzicht van de linker kamer aan de voorzijde van het pand. De vensters van de voorgevel zijn op de verdieping voorzien van vensterbanken met eenvoudige panelen. In dit woonvertrek aan de voorzijde bleef een negentiende-eeuwse marmeren schouw bewaard.

Afbeelding 7 van 13

Houten plafond ter plaatse van de huidige gang op de verdieping. In het midden stond oorspronkelijk een wand met aan de voorzijde daarvan een kastenwand herkenbaar aan de witte vlakken.

Afbeelding 8 van 13

Overzicht van de keuken aan de achterzijde na het verwijderen van het zachtboardplafond en het keukenblok. In de achtergevel is de contour van een rond venster te zien. Het gedeelte van het plafond op de foto betreft een raveling in de zoldervloer die later (provisorisch) dichtgemaakt werd.

Afbeelding 9 van 13

De rechter voorkamer op de verdieping was oorspronkelijk voorzien van een houten plafond met rondom een donkerder gekleurde strook.

Afbeelding 10 van 13

In de houten achterwand van de rechter voorkamer is rechts van de huidige deur een dichtgemaakte kastdeur opgenomen. De aftekening van deze kast is in de gang tegen het plafond waarneembaar.

Afbeelding 11 van 13

Het onderste deel van de verdiepingstrap met het laat achttiende-eeuwse klauwstuk.

Afbeelding 12 van 13

De vloer van de hal op de begane grond is afgewerkt met een gecementeerde afwerklaag met daarin een tegelpatroon.

Afbeelding 13 van 13

Detail van de vloer van de hal op de begane grond.

Veranderingen in de twintigste eeuw

In 1936 kwam het huis in handen van de bouwkundige, timmerman, metselaar en aannemer Ernst Frederik Jacobus van Bruggen. Van Bruggen had een uitgebreid vastgoedbezit en was omstreeks 1936 waarschijnlijk verantwoordelijk voor een interne verbouwing van het huis. *Lees meer...*

1936 modernisering van de woning

Rond de eeuwwisseling kwam het huis waarschijnlijk door vererving via haar vader in bezit van Alberdina Johanna Hendrica Hoffman. Zij verkocht het huis in 1906 aan Gerrit Jan Meerstadt Jr. waarmee in zekere zin het huis binnen de familie bleef. De zoon van Gerrit Jan, Jeppe Meerstadt, was getrouwd met Aaltjen Hoffman, een nicht van de verkoopster.

Jeppe was net als zijn vader en grootvader slager en woonde met Aaltjen vanaf 1890 op Oudewand 2. In 1936 kwam het huis in handen van de bouwkundige, timmerman, metselaar en aannemer Ernst Frederik Jacobus van Bruggen. Van Bruggen had een uitgebreid vastgoedbezit en was omstreeks 1936 waarschijnlijk verantwoordelijk voor een interne verbouwing van het huis. Van deze veranderingen bleef in het Erfgoedcentrum Zutphen geen bouwaanvraag bewaard.

De afwerking van enkele plafonds, de vormgeving van binnendeuren en -kozijnen op de verdieping en zolder en de trappenstructuur wijzen op een modernisering in de jaren '30 van de vorige eeuw. Omdat we niet concreet geïnformeerd zijn over de exacte indeling van het huis voor die tijd valt de totale omvang van deze ingreep niet vast te stellen. Het is immers mogelijk dat de woning oorspronkelijk ook een deel van de begane grond besloeg. Zeker niet ondenkbaar is dat bij de verbouwing in de jaren '30 de bovenwoning een zelfstandig karakter kreeg en afgescheiden werd van de ruimten op de begane grond. Het bovenste deel van de verdiepingstrap en de zoldertrap kwamen blijkens de vormgeving van de ballusters en trappalen in deze periode tot stand, wat wijst op een geheel nieuwe ontsluiting en toegankelijkheid van de woning. Onder de zoldertrap en toegankelijk via het tussenbordes van de verdiepingstrap werd een kleine toiletruimte gerealiseerd.

De op de verdieping in de voorkamers, de overloop en de keuken aangebrachte zachtboardplafonds (die inmiddels verwijderd zijn) wijzen in de richting van een nieuwe indeling. Ook bij een nieuwe indeling behoren de industriële Bruynzeel binnendeuren, de strak afgetimmerde kozijnen en de scheidingswand met dubbele schuivende suitedeuren tussen de voorkamers. In de tegen de achtergevel gesitueerde keuken is een eenvoudige hoge keukenschouw geplaatst die representatief is voor deze periode.

Afbeelding 1 van 8

Interieurafwerking van de zolder. De afwerking van enkele plafonds, de vormgeving van binnendeuren en -kozijnen wijzen op een modernisering in de jaren '30 van de vorige eeuw.

Afbeelding 2 van 8

De en-suite deuren tussen de voorkamers aan de voorzijde op de verdieping werden gerealiseerd de jaren dertig van de twintigste eeuw.

Afbeelding 3 van 8

Het zachtboard plafond en de eenvoudige hoge keukenschouw zijn representatief voor de jaren dertig van de vorige eeuw.

Afbeelding 4 van 8

De verdiepingstrap waarvan het bovendste deel aangepast werd toen de bovenwoning een geheel nieuwe ontsluiting kreeg.

Afbeelding 5 van 8

De verdiepingstrap waarvan het bovendste deel aangepast werd toen de bovenwoning een geheel nieuwe ontsluiting kreeg.

Afbeelding 6 van 8

Overzicht van de zoldertrap waaronder een kleine toiletruimte gerealiseerd werd die toegankelijk is via het tussenbordes van de verdiepingstrap.

Afbeelding 7 van 8

Het bovenste deel van de verdiepingstrap en de zoldertrap kwamen blijkens de vormgeving van de ballusters en trappalen in de jaren dertig van de vorige eeuw tot stand.

Afbeelding 8 van 8

Toiletruimte onder de zoldertrap op het tussenbordes van de verdiepingstrap.

latere veranderingen

Zoals hierboven al gesignaleerd, werden vóór 1963 de onderramen op de verdieping vervangen. Recentelijk zijn deze ramen opnieuw vervangen waarbij de oorspronkelijke roedeverdeling gereconstrueerd werd. Aan het eind van de vorige eeuw maakte men op het platte dak van de aangebouwde kamer een dakterras met een toegangsdeur in een bestaande dakkapel met een plat dak. Afgaande op het kleine venster rechts van de deur was daarvoor op deze plek een toiletruimte. In dezelfde periode werd op zolder een badkamer gemaakt en werkte men het onderste deel van de kapruimte af met plaatmateriaal.

In 1988 werd de begane grond van Oudewand 4-6 bij de winkel van Turfstraat 32 getrokken door drie grote doorbraken in de achtergevel en rechter bouwmuur te maken.

Afbeelding 1 van 4

Dakterras en toegangsdeur ter plaatse van een voormalige toiletruimte.

Afbeelding 2 van 4

Overzicht van de laat twintigste-eeuwse badkamer die op zolder gerealiseerd werd.

Afbeelding 3 van 4

Overzicht van de winkelruimte op de begane grond van Oudewand 4-6 nadat deze in 1988 bij de winkel van Turfstraat 32 getrokken werd.

Afbeelding 4 van 4

Overzicht van de winkelruimte op de begane grond van Oudewand 4-6 nadat deze in 1988 bij de winkel van Turfstraat 32 getrokken werd.

Waardering

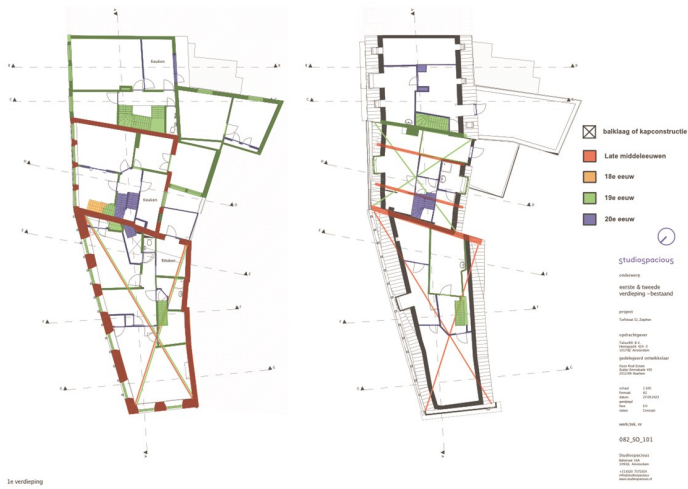
samenvatting van de bouwgeschiedenis

De hoek van de Turfstraat en Oudewand was in het middeleeuwse Zutphen een prominente plek, nabij de Engespoort die vanaf de dertiende eeuw de noordelijke toegang vormde tot de stad. Op de hoek van de Turfstraat en de Oudewand werd omstreeks het midden van de dertiende eeuw een huis gebouwd. Dit huis brandde omstreeks 1575 af en enkele jaren later bouwde stadstimmerman Willem Huegenn hier een nieuw huis.

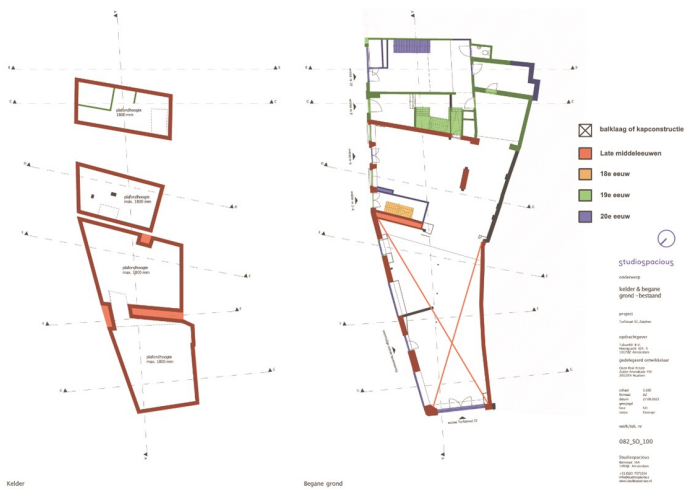
Het aangrenzende huis aan de Oudewand (nummer 4-6) werd voor het eerst in de bronnen genoemd in 1684. Het betreft dan een 'schuur met een halve pomp'. Naast deze schuur stond in de zeventiende eeuw de stal en schuur (nummers 8-10) die behoorde bij het huis Beukerstraat 7-9. Deze schuur werd in 1888 gesloopt om plaats te maken voor het huidige pand Oudewand 8-10. Oudewand 8-10 werd in 1957 (verticaal) gesplitst in twee woningen.

Het hoekhuis (Turfstraat 32) werd omstreeks 1850 ingrijpend verbouwd waarbij op de verdieping een zelfstandige woning gerealiseerd werd. In de tweede helft van de twintigste eeuw werd de winkel op de begane grond een aantal malen verbouwd waarbij delen van de begane grond van de achterliggende panden aan de Oudewand bij de winkelruimte getrokken werden.

Ook omstreeks 1850 werd Oudewand 4-6 veranderd in een winkel of werkplaats met bovenwoning. Bovenop de keuken aan de achterzijde - die behoorde bij Turfstraat 23 - werd bij deze verbouwing een woonvertrek gerealiseerd. In de jaren '30 van de vorige eeuw werd de indeling van de woning gemoderniseerd.

Afbeelding 1 van 2
Faseringsplattegrond van de verdiepingen en de zolders.

Afbeelding 2 van 2
Faseringsplattegrond van de kelders en begane grond.

waardering

Het onderzoek heeft op hoofdlijnen de ruimtelijke ontwikkeling van het complex inzichtelijk gemaakt. Deze is schematisch weergegeven op dateringstekeningen. Om richting te kunnen geven aan het transformatieproces is op dezelfde ondergrond door middel van kleurcodes ook de waardering weergegeven. Deze plattegronden zijn tevens in hogere resolutie te downloaden via de knop 'Downloads'. De tekeningen dienen in samenhang met de tekstuele waardestelling bekeken te worden. De cultuurhistorische waardering is volgens de Richtlijnen bouwhistorisch onderzoek onderverdeeld in een aantal deelwaardestellingen: algemene historische waarden en waarden vanuit de gebruikshistorie, ensemblewaarden en stedenbouwkundige waarden, architectuurhistorische waarden en bouwhistorische waarden. Elk van deze deelwaarden wordt getoetst aan de hand van de criteria gaafheid (authenticiteit) en zeldzaamheid.

blauw: hoge monumentwaarde, van cruciaal belang voor de structuur en/of de betekenis van het object.

groen: positieve monumentwaarde, van belang voor de structuur en/of de betekenis van het object.

geel: indifferente monumentwaarde, van relatief weinig belang voor de structuur en/of de betekenis van het object.

kruizen: monumentwaarden van balklaag of dakconstructie.

algemene historische waarden en waarden vanuit de gebruikshistorie

- Oudewand 4-6 is van algemeen historisch belang als onderdeel van de laat-middeleeuwse bebouwing binnen de ten noorden van de ringwalburg ontstane koopmansnederzetting.

ensemblewaarden (samenhang) en stedenbouwkundige waarden

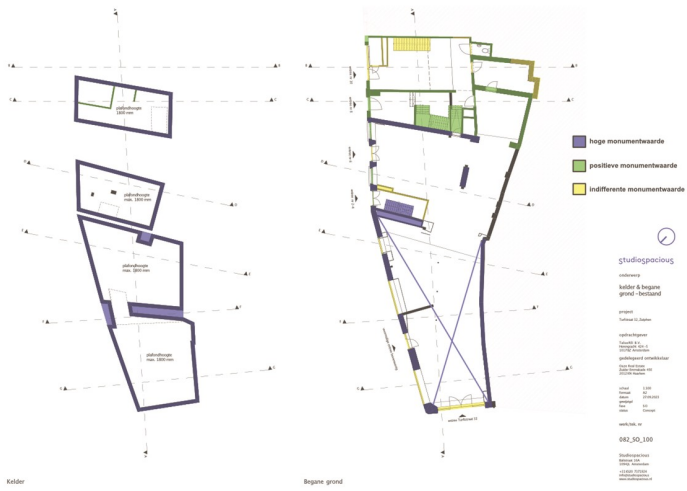
- Oudewand 4-6 is stedenbouwkundig van belang als onderdeel van de aaneengesloten bebouwing aan de zuidzijde van de Oudewand waarvan de percelering zeer waarschijnlijk is ontstaan na de bouw van een bakstenen stadsmuur langs de Berkel in de dertiende eeuw.
- Het onderzochte huis levert vanwege zijn vorm, schaal en situering een belangrijke bijdrage aan de ruimtelijke structuur en het stadsbeeld ter plaatse.

architectuurhistorische waarden

- Het huis is architectuurhistorisch van belang vanwege de omstreeks het midden van de negentiende eeuw ontstane gevelindeling en de vormgeving van de kozijnen en deuren in de voor- en achtergevel.
- De negentiende-eeuwse indeling van de woning in de hal, op de verdieping en de zolder heeft een hoge architectuurhistorische waarde. Deze bleef inclusief grote delen van de historische interieurafwerking voor een belangrijk deel bewaard.

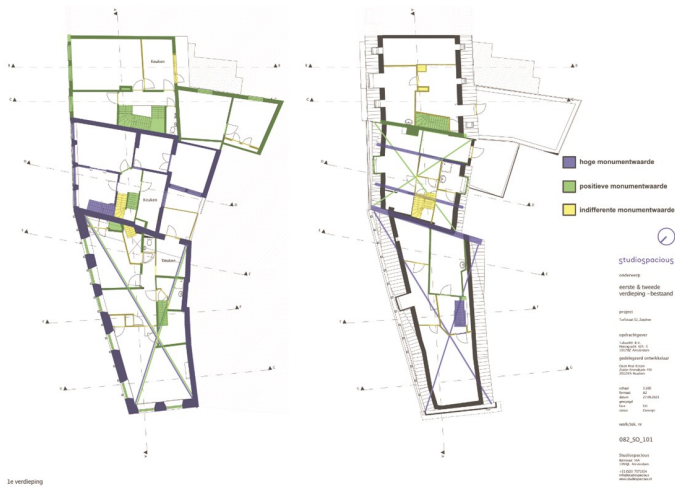
bouwhistorische waarden

- Oudewand 4-6 is bouwhistorisch belang vanwege de bewaard gebleven constructieve opzet van het (laatmiddeleeuwse) casco. Het gaat met name om twee (hergebruikte)kapgebinten en mogelijk ook delen van de verdiepings- en zolderbalklaag, de bouwmuren, het metselwerk van de voor- en zijgevel en de overwelfde kelder.
- De ruimtelijke veranderingen die met name in de negentiende eeuw plaatsvonden zijn, ondanks een modernisering in de jaren '30 van de vorige eeuw, in de huidige situatie nog vrij goed afleesbaar. In dit verband moeten als waardevolle elementen de houten plafonds, de betimmeringen, de hergebruikte achttiende-eeuwse verdiepingstrap, de dodekopvloer in de entree en de op de verdieping toegepaste zogenaamde 'Brabantse wandjes' genoemd worden.

Afbeelding 1 van 2

Waarderingsplattegrond kelders en begane grond.

Afbeelding 2 van 2

Waarderingsplattegrond verdiepingen en zolders.

Downloads

Bijlagen

Klik hieronder op de titel van een PDF of afbeelding om deze te bekijken/downloaden.

- [2023-082-zutphen-turfstraat-32-stavaza-tekeningenset-230927.pdf](#)
- [fasering-verdiepingen-en-zolders.pdf](#)
- [waardering-kelders-en-beganegrond.pdf](#)
- [waardering-verdiepingen-en-zolders.pdf](#)
- [fasering-kelders-en-begane-grond.pdf](#)

Colofon

Oudewand 4-6 te Zutphen

Bouwhistorische verkenning met waardestelling

ARCX-rapport 1017

©ARCX monumentenzorg en cultuurhistorie, 29 januari 2024.

onderzoek

ARCX, monumentenzorg en cultuurhistorie

Bergstraat 41

6981DB Doesburg

www.arcx.nl

+31(0)313 650190

opdrachtgever

Oaze Real Estate namens Talias REI BV

veldwerk

Jacco Vromen, Linde te Kronnie en Peter Boer

archiefonderzoek en rapportage

Peter Boer

ARCX aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.